

Freek Salm, bestuurlijke weerbaarheid als wapenspreuk

Verloederde hotpots, vastgelopen prostitutiebeleid, problemen met een woonwagencamp, adviseur en projectleider Freek Salm kiest voor de gecoördineerde bestuurlijke aanpak. De kneepjes van dit uitzonderlijke vak leerde hij als Wallenmanager in Amsterdam, nu adviseert hij andere steden. Bestuurders die hem inhuren moeten risico's durven nemen.

Portret van een *pinch-hitter* die de buik vol heeft van verlammeende inspraak en privacyregels. Een voormalig theoloog met een boodschap: 'Politiek en bestuur verwaarlozen hun pastoraatsfunctie; de uitstraling dat het om een roeping gaat.'

Herman Vuijsje

Freek Salm houdt, als hij niet ergens in het land burgemeesters toespreekt, audiëntie in schaaakcafé *2 Klaveren*. Een etablissement van de gestampte pot in De Baarsjes, de Amsterdamse volksbuurt waar hij sinds mensenheugenis woont en van 1990 tot 1995 stadsdeelvoorzitter was. Om ons heen rustige, tevreden rokers, niet te jong.

Perfekte entourage voor deze 'manager van de rafelrand van de samenleving', zoals hij zich graag noemt. Niet een 'droogkloot achter een bureau', maar iemand die zich met het grootste gemak begeeft onder junkies, boeven, prostituées en woonwagencampbewoners. Freek moet het hebben van zijn uitstraling en zijn overtuigingskracht. 'Ik ben een beetje populistisch en ik doe als het nodig is ook onorthodoxe dingen.'

Zo is hij niet bang om ook zaterdagavond voor zijn werk de deur uit te gaan. Alleen daaruit blijkt al dat Freek Salm geen 'gemiddeld ambtelijk tiep' is. Vandaag de dag is dat misschien wel een aanbeveling. Vele jaren van herstructurering, decentralisatie, verzelfstandiging en terugtrekken hebben het Nederlandse overheidsapparaat geen rust gebracht. Vooral op gebieden als integratie en wetshandhaving zijn bestuurders langzamerhand rijp voor 'onorthodoxe' oplossingen. Freek Salm ontleent daaraan - onder de wapenspreuk 'bestuurlijke weerbaarheid' - een bloeiende praktijk als extern adviseur en projectleider.

Zijn robuuste benadering dankt hij aan zijn Texelse afkomst - nog steeds omschrijft hij zichzelf graag als een 'Texelse jutter'. Zijn bevlogenheid dateert ook uit zijn jeugd: hij groeide op in een domineesgezin en studeerde een tijdlang theologie. Nog steeds is hij trots op zijn bijbelverzameling, die overigens wordt geflankeerd door de avonturen van Kick Wilstra, Guust Flater, Eric de Noorman en Lucky Luke. Kapitein Rob heeft hij zelfs bijna compleet. Met deze veelzijdige toerusting reed Freek Salm in februari 1997 de verloederde oude binnenstad van Amsterdam binnen om die als een moderne Lucky Luke te zuiveren van gespuis.

Wallenmanager

En dat was niet overbodig. Bij het onderzoek naar de IRT-affaire door de commissie-Van Traa was gebleken dat de criminaliteit op de Wallen *out of control* was geraakt. De tijd was rijp voor een onconventionele, gecoördineerde aanpak. Het college was tegen, maar in de raad sloten PvdA en VVD een monsterverbond en drukten de benoeming van een 'Wallenmanager' door. Bij de vaststelling van het werkplan was de hele raad enthousiast, inclusief de kleine linkse partijen die gewoonlijk niet op de bres staan voor een steviger gezagshandhaving.

Een 'rapportenschrijver' is hij niet. Dat veelgeprezen werkplan bijvoorbeeld was geschreven door een ambtenaar die hij 'twee dagen lang had sufgeluld'. 'Ze hadden voor dit klusje geen doorsnee ambtelijke projectleider nodig,' licht hij toe, 'maar eentje die netwerken heeft en die door roeien en ruiten gaat.'

Ook de buurt was positief. Salm weet waarom. 'Iemand vraagt bijvoorbeeld vergunning

om een dakkapel te bouwen en krijgt die niet. Terwijl om hem heen de illegale praktijken hem om de oren vliegen. Dan wordt hij gepakt omdat hij het volgens de regels wilde doen of omdat ie geen Mosckowicz achter de hand heeft. Hetzelfde geldt voor illegale prostitutie of de illegale verhuur van distributiewoningen. Bona fide bordeelhouders werden bijna gedwongen om ook met illegale prostituées te gaan werken omdat de burens het deden.'

Dat het met de Wallen zo ver kon komen, verklaart Salm uit het feit dat de overheid door een verbrokkelde bril naar de problemen keek. 'Al die diensten werkten met oogkleppen binnen hun eigen koker. Voor het ene verhaal had je de politie, voor het andere bouw- en woningtoezicht, voor het derde de afdeling vergunningen. Die waren wel van allerlei misstanden op de hoogte, maar het toezicht was versnipperd. Mijn taak was om ze met elkaar te laten praten en te zorgen dat ze elkaars handhavingsmiddelen leerden kennen.'

Salm ging de Wallen te lijf met een tweetraps-aanpak. Iedere twee weken kwam een kernteam bijeen met vertegenwoordigers van de ambtelijke diensten, zoals bouw- en woningtoezicht, de afdeling vergunningen en het politiewijkteam. Kwamen over een bepaald huizenblok veel ongunstige gegevens boven tafel, dan screende iedere betrokkene dat blok in zijn eigen gegevensbestanden. Daarnaast vergaderde iedere maand een stuurgroep, bestaande uit de officier van justitie, de commissaris van de Warmoesstraat en het hoofd fraude van de belastingdienst. Daar werden de justitiële en fiscale elementen toegevoegd. Vervolgens werden op grond van het totale gegevensplaatje de ambtelijke diensten aan het werk gezet voor de handhaving.

Deze aanpak, werkendewijs ontwikkeld aan de hand van concrete *hotspots*, kan volgens Salm effectiever zijn dan het opsluiten van de hoge heren van de misdaadssyndicaten. 'Als je die achter de tralies zet, gaan het gokken, de illegale prostitutie en het witwassen gewoon door. Wij begonnen aan de andere kant, door de criminelen hinderlijk te volgen. Dan kun je heel direct ingrijpen. Worden alle randvoorwaarden voor vergunningen wel nageleefd? Zo niet, dan kun je die vergunning intrekken. Bouw- en woningtoezicht kan planken voor de ramen timmeren en de fiscus kan beslag leggen.'

‘Niet zonder mandaat’

Twee jaar lang bleef Freek Salm in functie als Wallenmanager. Daarna reed hij als *poor lonesome cowboy* de stad weer uit, de ondergaande zon tegemoet. Nieuwe opdrachten lagen in het verschiet. Salm was intensief betrokken bij de totstandkoming van de Wet BIBOB (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) die sinds 1 juni 2003 van kracht is. BIBOB biedt gemeenten en andere bestuursinstanties de mogelijkheid om aanvragers van vergunningen en dergelijke te screenen op criminele antecedenten. Salm adviseerde het ministerie van Justitie hierover en reisde in de eerste helft van 2002 met een projectgroep door het land om via burgemeestersconferenties en workshops voorlichting te geven over het nieuwe instrument.

Ook adviseerde hij een hele serie gemeenten over het nieuwe prostitutiebeleid. Dit jaar haalde burgemeester Guusje ter Horst, die Salm kende uit haar Amsterdamse wethouderstijd, hem naar Nijmegen om zich bezig te houden met de woonwagenproblematiek.

Soms liep het niet goed af. In Antwerpen bijvoorbeeld, zijn eerst grote klus buiten Amsterdam. 'Ik werd er bedreigd vanuit de criminaliteit. Het was daar zo corrupt, zowel ambtelijk als politieel. Ik maakte een uitgebreid advies, maar ze zeiden simpelweg: "Dat nemen we niet over".' Om nog maar niet te spreken van Rotterdam, waar hij in 2001 aantrad om zich te buigen over de overlast van de tippelzone op de Keileweg. Het gemeentebestuur dat hij aantrof kwam op hem over als buitengewoon eenzijdig: alleen maar opjagen en repressie.

'Daardoor verandert er verder niks. Maar ik zeg: vergeet niet dat heroïnehoeren ook mensen zijn. Dat zijn allemaal meiden met een incestverleden of mislukte adoptiekinderen. Die moet je ook allemaal in een zorgcircuit zien te krijgen.'

De gemeente reageerde enthousiast. 'De tippelzone zou gesloten worden en er kwamen meer dan honderd goeie ideeën binnen voor andere vormen van erotisch uitgaan. Ook architectenbureaus en burgers werden erbij betrokken. Maar toen puntje bij paaltje kwam werd het afgeschoten door het CDA en de burgemeester. Uiteindelijk is er een heel mager conceptje uit gerold: een inpandigde voorziening met vijftig plekkies. Terwijl je in Rotterdam tegen de driehonderd verslaafde tippelaarsters hebt. Intussen gaat de zone wel dicht. Resultaat: die meiden worden weer de drugspannen in gejaagd. Ik heb geholpen bij het invoeren van een vergunningenstelsel, bedoeld voor beheer. Dat wordt nu alleen gebruikt voor sluiten. Dan gaat mijn geweten knellen.'

Rotterdam was een harde les voor Salm: zonder helder eigen mandaat is een straffe regie onmogelijk. Als Wallenmanager in Amsterdam kreeg hij die ruimte. 'Burgemeester Patijn wilde liever niet weten wat ik 's nachts allemaal had uitgespookt. Op de Nieuwjaarsreceptie zei ik: "Weet je wel wie je nu een hand hebt gegeven?" Patijn: "Nee, en ik wil het niet weten ook." Maar in Rotterdam zeiden ambtenaren gewoon tegen me: "Van jouw opdrachtgever hoef ik jou die gegevens niet te leveren." Daar laat ik alleen een aantal bewoners achter die een nieuwe teleurstelling hebben gehad. Die hun hoop op mij hadden gevestigd, waarna bleek dat mij toch niet de bestuurlijke rugdekking en slagkracht werd gegund die nodig is om partijen tot inzet en samenwerking te bewegen.'

ME op het Rembrandtplein

Daarmee was voor Freek een ontwikkeling voltooid die begonnen was in de jaren zestig of misschien nog wel eerder, op Texel. 'Ik riep aanvankelijk ook: laten we het in Amsterdam een beetje anarchistisch houden,' zegt hij. 'Een beetje anarchie moet kunnen: leg een strandjutter maar eens uit dat wat ie op het strand vindt niet van hem is.' Maar hij veranderde van gedachten toen hij merkte dat zwakkeren vaak de dupe worden van al die vrijheid-blijheid. Dat botste met zijn rechtvaardigheidsgevoel als sociaal-democraat.

Als hij erover begint lijkt het alsof de jutter alsnog is ingehaald door de theoloog: 'Waar niet gehandhaafd wordt, is de zwakkere de dupe. Handhaven is sociaal-democratisch. Vroeger hadden we te veel moraal - nu zijn we het bijna kwijt. Dat pik ik dus niet meer. Ik mis zingeving. Niet alleen bij de burgers, ook bij de overheid. Politiek en bestuur verwaarlozen hun pastoraatsfunctie: de uitstraling dat het om een roeping gaat. Hoe lang vinden we het nog normaal dat drie avonden per week twee pelotons ME op het Rembrandtplein en het Leidseplein patrouilleren? Waarom zeggen we niet: we gooien die tenten om twee uur dicht? Ja, is dan het argument, dan gaat het ondergronds!'

Zo zijn er wel meer dingen waar hij de buik van vol heeft. De inspraak bijvoorbeeld. 'Je moet nu volgens de Algemene Wet Bestuursrecht zelfs bij het voornemen van een besluit al vormen van inspraak opzetten. Dat is begonnen in de jaren zeventig. Toen was dat ook terecht: in die tijd merkte je pas als de heimachines de straat in reden dat er een paar jaar tevoren een besluit was genomen over je buurtje. Maar tegenwoordig is het zo ver gekomen dat een gemeente geen marktkraam meer mag verplaatsen in een buitenwijk als dat ook in de binnenstad niet mag. Dat verlamt een overheid. Ambtenaren gaan op zeker spelen: o jee, straks krijg ik een bodemprocedure bij de Raad van State aan m'n broek. Je haalt op die manier alle creativiteit eruit. Ik vind: de overheid moet een zekere mate van willekeur worden gegund. Als je het maar goed kunt motiveren.'

Privacy - ook zoiets. Een gecoördineerde aanpak staat of valt met integrale informatie.

Zoveel mogelijk gegevensbestanden op elkaar aansluiten. Liefst wil hij een *on line*-verbinding met de politie, het kadaster, de Kamer van Koophandel, de sociale dienst en de belastingdienst. 'Maar overal waar ik in een gemeente aan de slag ga, krijg ik te horen: dat mag niet van de privacy. Gelukkig zijn er ook uitzonderingen. Als ik in Nijmegen iets wil uitzoeken, krijg ik alle gewenste bestuurlijke en politiegegevens, zodat ik een compleet dossier kan opbouwen.'

Ook op het gebied van immigratie en integratie heeft Freek zijn jaren zestig-veren afgeschud. 'Destijds als stadsdeelvoorzitter riep ik: met een of twee generaties zijn die problemen wel voorbij. Nee dus! Ik ben heel somber over die oude wijken. Ik ben het zo ontzettend zat. Je moet niet blijven dweilen met de kraan open door steeds maar nieuwe huwelijkspartners uit die landen binnen te halen.'

Fortuyn? Was hij het 'voor tachtig procent mee eens'. Tegen burgemeester Cohen zei hij: "Iedere keer ga jij weer koffie drinken met foute imams. Schop ze er toch uit als ze zich niet willen aanpassen!" Cohen zal wel boos zijn, denkt hij. 'Maar vijftien jaar geleden kon een homofiele onderwijzer nog les geven in Amsterdam-West. Nu niet meer.' Soms heeft hij associaties met het Romeinse rijk. Dat heeft er drie eeuwen over gedaan om ten onder te gaan. 'Aan zelfzucht. En door de Hunnen die aan de poorten stonden. Nu doen wij er dertig jaar over.'

Geen draagvlak maar coalities

Gelukkig is er ook een gebied waarop Salm zijn optimisme heeft behouden: de mogelijkheid om via een onorthodoxe aanpak een eigenzinnige variant van 'bestuurlijke vernieuwing' te realiseren. 'De gemiddelde consultant meet tot drie cijfers achter de komma de veiligheid in de wijk. Brengt alles op papier in kaart en beveelt aan: monitoren! Dat is papieren maakbaarheid van de samenleving! *Management by writing*.'

Salm stelt daar, zoals Piet van Diepen schrijft in *W@terspiegel* (uitgave van Stad in Beweging, augustus 2003), 'de weg van de passie' tegenover. Verleiden en provoceren door een situationele beoordeling, door gedrevenheid, eigen beoordelingsruimte, reageren op signalen uit de samenleving, vorming van coalities. Deze benadering staat, aldus Van Diepen, tegenover het gangbare 'beleidscyclusdenken'. Bij Freek geen uitgewerkt stappenplan en geen lange voorbereidingsfase waarin draagvlak wordt gecreëerd en instrumenten worden uitgewerkt, maar direct de praktijk in.

Salm: 'Zowel methodiek, instrumenten als planning moeten bij aanvang globaal zijn. Er moet ruimte zijn voor improvisatie. Aan de hand van de ervaringen kan de methodiek verder worden uitgewerkt. Juist urgente situaties kunnen als breekijzer werken om bij besturen en diensten zaken gedaan te krijgen.'

En coalities sluiten! 'In De Baarsjes had je drie Turkse vrouwen die zo'n honderd Turkse meiden wisten te weerhouden van voortijdige schoolverlating. Daar heb je meer aan dan een heel peloton straathoekwerkers. Ik ben altijd op zoek naar sleutelfiguren die aanspreekbaar zijn en die ter plekke worden gerespecteerd - dat is mijn kracht. Op dezelfde manier ga ik ook op zoek in de ambtelijke en politieke organisatie. Naar mensen die niet te cynisch zijn maar ook niet wereldvreemd. Niet van: ik doe m'n werk en verder kunnen ze doodvallen. Licht cynisch maar nog wel de wereld willen veranderen.' Kortom - zoals hijzelf.

Voor de bestuurders die Freek inhuren, betekent dit nogal wat. Ze moeten sterk in hun schoenen staan, want ze moeten ruimte geven en risico's durven nemen. Freeks intuïtieve aanpak betekent controleverlies en soms verrassingen, ook binnen de ambtelijke hiërarchie. Verworven rechten en posities kunnen worden aangetast. 'De handhavers moeten leren

accepteren dat collega-handhavers op sommige delen van hun handhavingspraktijk wellicht beter toegerust zijn dan zij, zonder dat als een bedreiging te ervaren.'

Meestal betekent zijn komst binnen twee, drie maanden ruzie, zegt hij. Logisch: 'Als een probleemgebied maatschappelijk-publicitair op jouw bordje ligt, dan bagatelliseer je het: bemoeienis van anderen is helemaal niet nodig. Ligt het op andermans bordje, dan is de reflex om het probleem groter en complexer te maken. Dan kun je als ambtenaar of bestuurder zeggen: "Het is zo complex, ik kan het niet oplossen." Ik kan dat misschien wel, omdat ik een passant ben, en niet op hun posities uit.'

Hij loopt ook tegen een ander probleem op: de kloof tussen politici en uitvoerende ambtenaren. 'De opdrachten aan de ambtenarij zijn vaak niet eenduidig. De prioriteiten wisselen nogal eens.' Maar ambtenaren zijn niet alleen maar zielig. Ze moeten van Salm beter zorgen dat ze niet voor voldongen feiten komen te staan. 'Het bestuursrecht eist van de overheid dat er bij het aantreffen van een illegale situatie niet meteen bestuursdwang wordt uitgeoefend. Dat mag alleen als je bij de rechter aannemelijk maakt dat daar een mateloos groot belang mee gediend is. Kun je dat niet, dan krijg je te maken met een bezwaarschriftprocedure en ben je voor je 't weet driekwart jaar verder. Je moet dus proberen om in te grijpen voordat zo'n illegale situatie is ontstaan. Dat betekent dat je er als overheid met je snufferd bovenop moet staan, ook 's avonds en in het weekend.'

Het meest heeft hij te verhapstukken met het middenmanagement. De 'remmers in vaste dienst', zoals hij ze graag aanduidt. 'Die moet je in eerste instantie zo veel mogelijk overslaan. Ik ben een bedreiging voor die gasten. Daarom ga ik eerst met die individuen van mij in zee, die sleutelfiguren - via de concrete casuïstiek. Pas daarna weer terug naar de structuur. Dan heb je die remmers weer nodig.'

Ben je door die benadering op de langere termijn niet kwetsbaar? Je maakt je afhankelijk van personen: jouzelf en die sleutelfiguren.

'Met structuurbespiegelingen kom je er niet. Dat is ook de les van Volendam en Enschede. Naar aanleiding daarvan is een gigantisch project 'Handhaven op Niveau gestart', dat heeft geresulteerd in een waterval van nieuwe regels. Om de structuren te veranderen. Maar ondertussen verandert de werkwijze dus niet.

En wel door jouw interventie? Is de werkwijze in Amsterdam blijvend veranderd sinds jouw optreden als Wallenmanager?

'Ik ben voor het puin ruimen. Anderen moeten het weer opbouwen. Ik ga voor honderd procent, maar soms moet je met zestig procent tevreden zijn. Op de Wallen is een aantal etters vertrokken. En de zaak is transparanter geworden: de gemeente wordt minder overvallen door voorstellen waar dan achteraf iemand anders achter blijkt te zitten. Wat ik heb achtergelaten is een enthousiast team: het Van Traa-team dat nu opereert in risicogebieden als de Javastraat en het Westelijk Havengebied en goed samenwerkt met de instanties. Het Van Traa-team heeft nog steeds toegang tot de politieregisters en de fiscale registers in Amsterdam.'

Je hoort steeds vaker van burgemeesters die zelf assertief gaan optreden omdat anderen dat niet doen. Wat vind je daarvan?

'Goed, als ie dan maar nadenkt en een type zoals ik inhuurt om de naweeën binnen de perken

te houden en om te zorgen dat er echt wat verandert. Assertief optreden is goed, maar je moet wel weten hoe. Burgemeester Leers van Maastricht bijvoorbeeld vind ik naar MVV toe heel verstandig opereren. Maar zijn optreden op woonwagencamp De Vinkenslag is te makkelijk. Als overheid moet je durven kiezen. Eerst je bestuurlijke bordje leegeten: uitkeringen, leerplichtwet, bestemmingsplan, bouwtoezicht, milieu. De structurele verandering moet komen van de overheidsdiensten. Pas daarna mag je dan de politie laten optreden, vooral om de publieke norm te bevestigen.'

Zo'n burgemeester zou dus eigenlijk hetzelfde kunnen doen wat jij doet, maar dan vanuit de bestaande organisatie?

'Ja. Kan. Alleen ben ik er niet over uit of hij dan gekozen moet zijn of niet. Zelf heb ik me in De Baarsjes als gekozen burgemeester opgesteld: ik ben afrekenbaar. Ik heb me eigenlijk gedragen als in het duale stelsel: jongens, ik ga m'n gang en roep maar wat je ervan vindt. Op veiligheidsgebied dus.'

Zo'n assertieve burgemeester betekent dus eigenlijk een versterking van de duale opzet.

'Daar zit wat in, maar die duale opzet, daar ben ik toch niet zo voor. Ik zie 't ook misgaan. De kwaliteit van de raad is zo slecht dat er te weinig weerwerk kan worden geboden aan het de uitvoerende macht. In de jaren tachtig, toen ik in het gewestelijk bestuur van de Amsterdamse PvdA zat, kwam de wethouder bij wijze van spreken alle onderwerpen afvinken bij ons, de partijbaronnen. Daar is nu geen sprake meer van, en dat is aan de ene kant jammer, want daardoor verschrompelt het collectieve geheugen. Wethouders en fractieleden komen en gaan. Maar processen inzake zorg en ruimtelijke ordening overstijgen een raadsperiode. Dat, gecombineerd met het dualisme, daar maak ik me ernstige zorgen over. In de Tweede Kamer zie je het ook: als een minister boe roept schrikken ze al. En ze zien de fouten in plannen en berekeningen niet.'

Wet BIBOB

Het optreden van Freek Salm is te vergelijken met dat van een *pinch-hitter* in het honkbal. Als een honkbalteam op verlies staat en de tijd begint te dringen, wordt soms een speler ingezet die niet uitblinkt in verfijnd tactisch inzicht maar wel heel erg hard de bal kan slaan. De pinch-hitter komt opdraven als er niets meer te verliezen is.

Sinds een half jaar kent Nederland een wettelijk instrument waarmee ook gewone spelers in het bestuurlijk veld zulke loeiharde klappen kunnen uitdelen: de Wet BIBOB. De wet is een vrucht van de parlementaire enquêtecommissie Van Traa. Met BIBOB in de hand kan het openbaar bestuur voorkomen dat via vergunningen, subsidies of aanbestedingen onbedoeld criminele activiteiten worden bevorderd. Het gaat daarbij om het bezit en gebruik van onroerend goed, maar ook om drank en horeca, bordelen, coffeeshops, milieu en bouwtoezicht.

Freek Salm: 'BIBOB stelt de gemeente in staat om bij vergunningverlening te vragen: hoe zit jouw structuur in elkaar, wie zijn je financiers? Als iemand dan zegt "Mijn rijke oom", kunnen we via de belastingdienst nagaan of die oom bestaat en echt zo rijk is. Op dezelfde manier kan een gemeente zeggen: "Ik vind dat jouw financieringsconstructie er niet goed uitziet. Bij die vergunningverlening zoveel jaar geleden gaf je die als eigenaar op, nu die." Of: "Vorig jaar zat je in de bijstand - nu heb je een vermogen van vier ton, hoe kan dat?"

'Tot nu toe waren die gegevens alleen bekend bij de belastingdienst. Nu kun je met behulp

van BIBOB zeggen: "Leg eens uit hoe je daaraan komt. Kun je dat niet, dan krijg je de vergunning niet of trekken we de bestaande vergunning in." Eigenlijk een soort omgekeerde bewijslast. Met behulp van de Wet BIBOB kun je ook derden screenen: echtgenotes en zakelijke partners. Jij kunt zelf wel deugen maar je kunt wel een band hebben met een niet-deugend tiep.'

BIBOB maakt dus een aanpak van de georganiseerde criminaliteit mogelijk langs bestuurlijke weg, complementair aan de strafrechtelijke praktijk. Ieder overheidsorgaan kan het Centraal Bureau BIBOB in Den Haag vragen gegevens te verzamelen over de integriteit van personen die iets willen van de overheid en daarover advies uit te brengen. Het Centraal Bureau kan alle geheime bronnen raadplegen, zoals die van het kadaster, hypotheekverlening, justitie en Kamer van Koophandel.

'Het Van Traa-team in Amsterdam, maar ook de gemeenten Rotterdam, Den Haag, Venlo, Eindhoven en Almelo, deden al onderzoek als in de Wet BIBOB beschreven,' zegt Freek Salm, 'maar ze misten nog een wettelijk instrument om daar gevolg aan te geven. Zo weigerde het Almelse college een vergunning wegens witwaspraktijken. Officieel mochten ze dat niet doen en de aanvrager ging twee maal tot aan de Raad van State. Maar allebei de keren heeft die het besluit, vooruitlopend op de nieuwe wet, goedgekeurd.'

Nu is de wet een feit, maar het is nog maar een begin, zegt Freek Salm. 'De gemeente moet eerst zelf het voorwerk verrichten. Ik zie kleine gemeenten dat nog niet zo gauw doen. Verder moeten er bij het Centraal Bureau uiteindelijk 22 man werken. *Peanuts* natuurlijk. Maar als die wet echt goed wordt toegepast, heb je een behoorlijke hindermacht tegen de georganiseerde criminaliteit.'

Herman Vuijsje is schrijver en socioloog